

1.09 Objavljeni strokovni prispevek na konferenci
1.09 Published Professional Conference Contribution

Meta Kojc*, Jasna Malešič**

PRIPRAVA GRADIVA ZA RAZSTAVO "VEDUTE SLOVENSКИH KRAJEV"

Izvleček:

V Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani so bile v letu 2010 razstavljenе vedute, ki so hranjene v Kartografski in slikovni zbirki NUK. Naloga Centra za ohranjanje knjižničnega gradiva je bila priprava gradiva za razstavo in njegova postavitve v skladu s pravili konservatorsko-restavratorske stroke. Konservatorsko-restavratorska dela so zajemala predvsem čiščenje, saj umazanija in madeži močno vplivajo na estetski vidik umetnine. Neustrezne oblike in materiali paspartujev ter način pritrditve vedut so povzročili trajne poškodbe nosilca, zato so bili odstranjeni. Vse grafike so bile po končanih postopkih vstavljene v po meri izdelane paspartuje iz trajno obstojnih materialov. V prispevku so predstavljeni nekateri konservatorsko-restavratorski posegi na grafičnih listih ter priporočila za varno razstavljanje likovnih del na papirju.

Ključne besede:

umetnine na papirju, vedute, konserviranje-restavriranje, razstavljanje

Abstract:

Preparing Material for the Exhibition "Vedute of Slovene Sites"

In 2010, an exhibition of several artworks on paper, stored in the Map and Pictorial Collection of the National and University Library in Ljubljana, Slovenia, was prepared. The Conservation and Preservation Centre's task was to take care of and to safely display these artworks. Stains and soiling can greatly affect the visual appearance of works of art on paper; therefore, cleaning was an important part of the conservation of vedute. Inadequate mounting - the use of poor quality materials, inappropriate mount shapes and attachment of artworks - caused serious damage to paper supports. Therefore the mounts had been removed. After conservation procedures, the artworks were placed into custom made mounts of archival quality board. The paper presents some of the conservation procedures carried out on the artworks and recommendations for their safe display.

Key words:

artworks on paper, vedute, conservation, display

1 UVOD

Veduta je ikonografska zvrst v slikarstvu in grafiki, ki predstavlja stvaren, običajno tudi perspektivično zvest posnetek določene pokrajine ali mesta. V širšem pomenu se izraz uporablja za vsa likovna dela z omenjeno tematiko, v ožjem pa

---

* Meta Kojc, konservatorica-restavratorica, Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana, Slovenija.

** Dr. Jasna Malešič, višja konservatorica-restavratorica z doktoratom, Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana, Slovenija.

predvsem za dela v grafičnih tehnikah, ki so pogosto izhajala v suitah (serijah), izdelanih v enaki tehniki in enakih velikosti.

V Kartografski in slikovni zbirki Narodne in univerzitetne knjižnice (NUK) hranijo in z nakupi dopolnjujejo obsežno zbirko vedutnih grafičnih listov slovenskih krajev. NUK namreč kot varuh slovenske kulturne dediščine poleg knjižnega gradiva hrani in ohranja tudi slikovno gradivo na papirnem nosilcu.

V letu 2010 so avtorji z razstavo "Vedute slovenskih krajev" javnosti prvič v zgodovini zbirke predstavili izbor 54 umetnin na papirju, nastalih v obdobju od druge polovice 18. stoletja do druge polovice 19. stoletja.

Naloga Centra za ohranjanje knjižničnega gradiva NUK je bila priprava gradiva za razstavo in njegova postavitvev v skladu s pravili konservatorsko-restavratorske stroke.

Pri umetniških delih na papirju je videz izjemno pomemben. Nečistoče, različni madeži, mehanske poškodbe ter neprimerni dodatki motijo zaznavanje in dojetje likovnega dela. Poleg okrnjenega estetskega videza nečistoče pripomorejo k hitrejšemu propadanju papirnega nosilca, saj absorbirajo snovi, ki razgrajujejo glavno sestavino papirja, celulozo. Papir se na območju madežev hitreje razgrajuje, obseg mehanskih poškodb pa se pri rokovanju oz. razstavljanju poškodovanega gradiva povečuje.

S konservatorsko-restavratorskimi postopki z umetnin odstranimo neželene in škodljive elemente, stabiliziramo mehanske poškodbe, jim povrnemo estetsko celovitost in upočasnimo njihovo propadanje.

Likovna dela na papirju so izredno občutljiva na svetlobo, visoko temperaturo, ekstremne vrednosti zračne vlage in mehanske poškodbe. Pogoji in oprema, v katerih likovna dela razstavljamo, morajo biti zato ustrezni in skrbno preiščeni.

V prispevku so predstavljeni nekateri konservatorsko-restavratorski postopki ter oprema 54 likovnih del na papirju za razstavo "Vedute slovenskih krajev".

2 PRIPRAVA IN OPREMA UMETNIN ZA RAZSTAVO "VEDUTE SLOVENSКИH KRAJEV"

2.1 Stanje umetnin pred konservatorsko-restavratorskimi posegi

Vedute smo ob prejetju pregledali in zapisali podatke o posamezni umetnini. Sledil je natančnejši pregled, opis in dokumentiranje stanja pred konservatorsko-restavratorskimi posegi. Vsako umetnino smo fotografirali, izmerili dimenzije lista in odtisa. Določili smo vrsto in površinske značilnosti papirnih nosilcev. Popisali smo poškodbe listov in odtisov oz. risbe. Popisali smo tudi opremo umetnin, saj so bile nekatere od njih vložene v paspartuje.

Umetnine so zastopali grafični listi, izdelani v različnih tehnikah globokega tiska (17) in litografije (36). 33 je bilo enobarvnih (ČB), 10 so jih predstavljali večbarvni tiski, 10 je bilo koloriranih. Med njimi je bila tudi risba s svinčnikom in grafitom, kolorirana z akvareli.

Papirni nosilci so bili industrijski ali ročno izdelani papirji in kartoni različnih velikosti in debelin, z različnimi površinskimi značilnostmi. Na vseh grafikah so bili na hrbtni strani prisotni lastniški žigi Narodne in univerzitetne knjižnice ter oznake knjižnice s svinčnikom. Nekatere grafike so bile vložene v mape iz trajno obstojnega

papirja, druge so bile pritrjene v raznovrstne paspartuje ali prilepljene na karton/lepenko.

Na grafikah so se zaradi neprimerne hranjenja in rokovanja v preteklosti pojavile površinske in globinske nečistoče, prah in umazanija. Utrpele so mehanske poškodbe, kot so raztrganine, obrabljenost papirja in zmečkanine. Prisotni so bili madeži različnih izvorov (vodni madeži, madeži od plesni, lisičje pege, kavni madeži, madeži zaradi korozije in samolepilnih trakov). Na nekaterih grafikah so bili prisotni ostanki starih popravil in samolepilni trakovi, s katerimi so bile grafike pritrjene v paspartuje. Primeri poškodb so prikazani na sliki 1.

ERROR: undefined
OFFENDING COMMAND: '~

STACK: